

Otto Albert Tichý: O dobrou hudbu duchovní

DUCHOVNÍ HUDBA LITURGICKÁ A KONCERTNÍ

V posledních dvaceti letech i předtím duchovní hudba u nás nepoživala zvláštní obliby. Hledělo se na ni jako na něco inferiorního a moderní skladatelé takřka ani o ni nezavadili. Pěstovala se ovšem v kostelích, ale ani autoři, ani výkonné síly nebývali - až na čestné výjimky - prvního řádu, což ještě utvrzovalo mladší umělce v jejich lhotejnosti. Že tím byl vinen všeobecný odklon od náboženství, je zcela jasné a je také pochopitelné, že vzrůstající zájem o duchovní hudbu je prostě výslednicí naší náboženské obrody. Jak ovšem tomu bývá, když se přeruší nějaká tradice, dnešní hudebníci, kteří se zabývají duchovní hudbou, bývají z valné části obětmi klamu a ilusí; buď že považují za bernou minci, co tu už je, co se provozuje ve většině našich chrámů, buď že jim není jasný účel duchovní hudby. Budiž nám tedy dovoleno ujasnit si pojmy.

Především je nutno, abychom činili veliký rozdíl mezi duchovní hudbou vůbec a hudbou určenou k liturgickým obřadům. Duchovní hudbou v širším slova smyslu rozumíme každou vokální nebo i instrumentální hudbu, inspirovanou duchovními náměty. Duchovní hudba liturgická jest pak ona, jež kromě své umělecké ceny a inspirace musí vyhovovat jistým pravidlům, musí svým stylem a svým rozsahem zapadat do celkového rámce bohoslužeb.

Posvátná hudba jakožto podstatná část slavných bohoslužeb má podíl na jejich obecném účelu, jímž jest sláva Boží, posvěcení a vzdělání věřících. Přispívá ke zvýšení důstojnosti a nádhery církevních obřadů. Ježto jest jejím hlavním úkolem odívati vhodnou melodií liturgický text, který se předkládá rozumu věřících, jest jejím vlastním účelem dodávati tomuto textu větší účinnosti, aby tak byli věřící snáze povzbuzeni ke zbožnosti a lépe se připravili na přijetí ovoce milosti, které jest vlastním ovocem slavení přesvatých tajemství.

Má tudíž posvátná hudba v nejvyšším stupni míti vlastnosti, jimiž se vyznaču-

je liturgie, totiž svatost a dobrou jakost formy, z čehož sám od sebe plyne jiný její znak, totiž všeobecnost.

Má býti svatou, tedy vylučovati vše, co je světského, nejen sama v sobě, nýbrž i co do způsobilosti, jímž je prováděna výkonnými silami.

Má býti pravým uměním, bez čehož není možno, aby měla na duši posluchačů ten účinek, jakého hodlá Církev dosáhnouti, přijímajíc do své liturgie hudební umění.

Zároveň však musí býti všeobecnou v tom smyslu, že je-li každému národu volno připustiti v chrámových skladbách

ty zvláštní formy, jež jsou typickým znakem jeho vlastní hudby, přece se musí tyto formy na tolik řídití obecnými znaky posvátné hudby, aby na nikoho z posluchačů, kteří náležejí k jiné národnosti, nepůsobily rušivým dojmem.

Tyto vlastnosti se vyskytují nejvyšší měrou v gregoriánském chorálu, který je tudíž vlastním zpěvem římské Církev, jediným zpěvem, který zdědila po otcích, zpěvem, který po věky žárlivě ostříhala ve svých liturgických knihách a který předkládá věřícím jako přímo svůj vlastní zpěv, který

výlučně předpisuje v jistých částkách liturgie a který nejnovější studia tak šťastně obnovila v jeho úplnosti a ryzosti.

Z těchto důvodů byl gregoriánský chorál vždy považován za svrchovaný vzor posvátné hudby. Právem lze stanovit tento obecný zákon: Chránová skladba je tím posvátnější, a liturgičtější, čím více se svým rázem, svou inspirací a svou lahodou blíží gregoriánské melodii; je tím méně hodna chrámu, čím více se od tohoto svrchovaného vzoru vzdaluje.

Starobylý a tradiční gregoriánský chorál bude tedy třeba hojnou měrou obnoviti při bohoslužbách a každý budiž ujistěn, že církevní obřad neztrácí nic na své slavnosti, není-li doprovázen jinou hudbou než gregoriánským chorálem.

Budiž věnována zvláštní péče tomu, aby lid znovu zpíval gregoriánský chorál, aby tak věřící znovu a pozorněji brali účast na obřadech Církve, jak měli v obyčejí za dob dřívějších.

Shora zmíněné vlastnosti má ve vysokém stupni klasická polyfonie, zejména školy římské, jež zásluhou Pierluigiho da Palestrina dosáhla vrcholu své dokonalosti v 16. století a z níž i dále vycházela výborná díla, vyhovující jak po stránce liturgické, tak i hudební. Klasická polyfonie je velmi blízká svrchovanému vzoru veškeré posvátné hudby, jímž jest gregoriánský chorál, a proto si zasloužila, aby byla s ním přijata k nejslavnějším církevním obřadům. I ona tedy má býti hojnou měrou obnovena při církevních obřadech, zejména v slavných basilikách, v chrámech katedrálních, v seminárních kostelích a jiných církevních ústavech, kde obyčejně není nedostatek potřebných prostředků k jejímu provozování.

Církev uznávala a podporovala vždy rozvoj umění, připouštějíc k bohoslužbě vše, co během staletí lidský duch dovedl nalézt dobrého a krásného: ovšem s podmínkou, že bude vždy dbáno liturgických pravidel. Má tedy v chrámě místo i nejmodernější hudba, jestliže přináší skladby tak dobré a vážné, že nikterak nejsou

nehodny liturgických obřadů. Ježto však se světské hudby užívá zejména k světským účelům, bude třeba veliké opatrnosti, aby hudební skladby moderního stylu, které proniknou do chrámu, neobsahovaly nic světského, aby nepřipomínaly motivů z oper a ani zevní formou se nepodobaly světským skladbám.

Nepochopení, s nímž se setkává u nás chorál, má několik příčin. Jednak byla u nás přervána starobylá tradice, takže co se rozumí u jiných národů samo sebou, zdá se u nás nezvyklostí, ba nemožností. Jednak je to nedostatkem hudebního vzdělání, takže se hodnotí průměrná i podprůměrná tvorba z 19. století výše než méně sice známá, ale daleko hodnotnější tvorba z věků minulých. Většinou se nechápe, že by mohl být jednohlasý chorál krásnější než melodický i rytmicky ubohé skladby vícehlasé, jež se obecně zpívají a bývají psány ve stylu desátého řádu. Uvědomme si přece, že chorální melodie jsou nedostizně pružné, že v nich není tyranie stereotypně opakovaného metra, že volné střídání dvoudobého rytmu s třídobým je činí takřka nehmotnými, ač tím nevzniká žádná anarchie nebo neurčitost. Třebas se zdá, že není chorál dosti výrazný (zvláště je-li zpíván bez pochopení a bez lásky), nezapřeme si, že jisté motivy (takové velikonoční alleluia, Credo, Pater; Ite missa est) obsahují tolik poesie, že by ji nevyjádřil moderní skladatel celými symfoniemi. Chorál je oním svrchovaným uměním, v němž se co nejjednoduššími prostředky dociluje nejsilnějšího účinku, je skvělým protějškem lidové písně, jež je věčným

bice, tesknící po luzích ráje, brzy triumfální zpěv mučedníků, ubírajících se na popraviště, brzy pokorná prosba kajícího srdce a brzy jásoť vykoupeného lidstva, jež Kristus převedl z údolí smrti do slávy bez konce.

Jaké přednosti má klasická polyfonie? Nejprve tu jest zachován princip, že nejlepší liturgickou hudbou jest hudba, která se nejvíce blíží chorálu, neboť klasická polyfonie vzniká bezprostředním logickým vývojem z chorálu. Její motivy a melodické útvary připomínají chorál, s nímž mají společné i staré tónorody, kterých je osm proti dvěma toliko tóninám moderním (dur a moll). Všecky hlasy jsou v klasické polyfonii melodické, to znamená, že není tam harmonických vycpávek, nýbrž akordy vznikají souzněním několika samostatných melodií. Jinou výhodou jest, že to jsou právě tak jako chorál melodie diatonické, bez chromatiky, jež působí změkčilým dojmem a zbytečně ztěžuje provedení skladby. Největším kladem je ovšem okolnost, že tato díla jsou psána lidmi hluboké víry v době, kdy nebyl ještě lidský duch rozleptán skepsí a kdy lidská vůle nebyla loutkou nejnižších vášní či pudů. Římští polyfonikové mají čistý liturgický styl, zatím co barokní skladatelé podléhají stylu divadelnímu a skladatelé 19. století píší buď padělanou polyfonii nebo tonou v sentimentálním romantismu.

Jsme tedy nuceni zpívat výhradně chorál a klasickou polyfonii? Takové puritánství by mohlo vésti ke smutným koncům. Mezi cecilianskými mšemi z 19. století je mnoho velmi poctivých skladeb, jež nám

pramenem a obřadnou lázní tvůrčích duchů v hudbě. Chorál toť trest hudební moudrosti od nepamětných časů, svědek hudební kultury hebrejské, řecké, syrské, galské a helvetské, toť brzy úpění holu-

prokáží veliké služby v boji proti neliturgické hudbě chránové. Také nelze žádat na věřících, aby rázem pochopili časově od nás vzdálené římské polyfoniky. Je třeba se na ně připravit díly našich nej-

lepších mistrů z doby ceciliánské reformy, jež právě měla na mysli návrat ke klasické polyfonii, třebaže se jí to zdařilo jen napolo. Nesmí se však ztrácet s očí ideál, to jest usilovati, aby chorál a klasická polyfonie byly na prvním místě. Pak už nebude žádným hříchem, zpestříme-li své pořady skladbami z 19. století a přidáme-li tu a tam skladbu barokní. Arci bude tu vždycky nevýhoda, že barokní skladby potřebují orchestr, a ten, jak známo, není právě vhodný podle zásad zmíněného Motu propria Pia X.

Je tu však ještě jedna možnost, totiž psát a provozovat nové skladby, jež by byly liturgičtější než barokní chrámová hudba, ale i stylově jednodušší a vybranějšího vkusu než tvorba, která vyšla z ceciliánské reformy. U nás jsou takové pokusy sotva v začátcích, kdežto v jiných zemích lze již mluvit o skvělých výsledcích, vždyť pracují na tomto poli nejslibnější talenty a není žádnou hanbou, napíše-li veliký skladatel skladbu pro kostel. V tom směru je náš pokrokový národ hodně pozadu. Bylo by jen vítat, kdyby se naši přední mistři předstihovali v komponování dobré liturgické hudby, kterou by potom národ mohl položit na oltář jako hold všeho českého lidu.

Zbývá nám promluvit o duchovní hudbě v širším slova smyslu. Již jsme řekli, že i tento druh duchovní hudby je velmi důležitý a že nikterak není v rozporu s liturgickou hudbou, jen když jej pěstujeme na pravém místě. Naopak, je známkou velmi intenzivního vnitřního života, když náboženská idea proniká do všeho našeho podnikání a stává se jeho ústředním motivem. Že to nemůže být na škodu naší hudební kultuře a že tímto duchovním prohloubením stoupáme v očích ciziny, je nasnadě. Škoda jen, že jsme tak neucínili dříve a soustavněji a že jsme byli tak nevšímaví i k tomu, co tu již bylo, co nám odkázaly generace minulé.

Předpokladem rozkvětu naší duchovní hudby je ovšem usilovná snaha o duchovní vzdělání, a to v míře co neširší a nehojnější. Duchovní zpěv nelze odbývat řemeslně, jako se začasť děje u chrámových zpěváků, bez skutečného poměru k věci není ani opravdového umění. Stejně, pěstuje-li kdo duchovní hudbu a nesnaží se proniknout smysl zpívaných slov, aby jimi vskutku žil. Proto byli mnohem výše naši předkové, kteří mívali Písmo svaté v malíčku a rozjímali o věčných pravdách v něm obsažených. Jak nás předstihuje i obecný lid, který se učí moudrosti spíše ze života nežli z knih!

Jest otázka, co se má zpívat i provozovat z nepřehledné řady děl, jež se nám tu nabízejí. Nelze stanovit nějaké pravidlo, podle něhož by se měla studovati jistá díla a zavrhnout jiná. Vкус a záliba se mění s dobou i krajem. Co zajímalo včera, může nás dnes zanechat chladné,

jako mohou hloubavé severské skladby neuspokojovati horkokrevné Italy nebo Francouze. Vždy je však třeba trvat na požadavku technické dokonalosti jak u díla samotného, tak i při jeho provedení; přísné vážení a posuzování kulturních hodnot nás však nesmí svádět k pohrdání perlami drobnějšími. Chci říci, že pro studium oratorií a kantát nesmíme zapomínat na lidovou duchovní píseň (zejména písně nejstarší a ty, jež jsou zapsány ve

sbírkách lidových písní moravských).

Kdežto u jiných národů jsou lidové duchovní písně vydávány v nádherných sbírkách a nejlepší skladatelé se předstihují, aby k nim opatřili vhodné doprovody nebo je jinak zpracovali, u nás kromě kostelní potřeby si jich nikdo nevšímne, a přece každý upřímný hudebník musí uznati, že si tyto skvosty nezasluhují takové lhostejnosti. Je sice pravda, že právě v kostelích by se mělo zpívat co nejlépe a že by tím odpadla výtka, proč se nezpívají ony písně na duchovních koncertech, ale písně zpívané řečí lidovou nejsou přípustny při slavných službách Božích, a pak: nelze-li docílit dokonalého provedení v kostele z toho prostého důvodu, že tu mohou zpívat všichni lidé bez rozdílu svých hudebních schopností, je jasno, že umělecké vychutnání těchto pokladů nutno ponechat koncertní síni. Co by na příklad ublížilo programům pražských nebo moravských učitelů, kdyby do vážné části pořadu vsunuli několik duchovních písní v harmonisaci některého ze soudobých mistrů? Tím spíše je důležité, aby se duchovní píseň pěstovala na koncertech, úplně věnovaných duchovní hudbě.

...

Nemělo by smyslu mluvit o pěstování duchovní hudby, kdyby tu nebyli zpěváci nebo pěvecké spolky, jež by si vzaly za úkol pěstovat tento druh umění. Za nynějšího stavu věci bychom se stěžovali mohli nadíti, že by se naši proslulí pěvcové „snížili“ k lidové duchovní písni, ač jsem jist, že důvody, jež by uváděli na svou obranu, nejsou ani hudební, ani umělecké. Co se týče pěveckých spolků, byla by práce snazší a doufejme, že se úplně zdaří, až se zhroutl čínský zdi předsudku a neporozumění. Duchovní hudbu v širším slova smyslu mohly by však pěstovat i sbory chrámové a je pravděpodobno, že by tímto rozšířením pole své působnosti obtížily také širší vrstvy. Vždyť náboženské pravdy nejsou jen pro pana faráře a jeho kostelníka a trochu kulturní práce bývá vzpruhou všem náboženským institucím. Má-li chrámový sbor zpívat na koncertě, nesmí se spokojit ledajakým provedením, za něž si dává lichoť od kleru i od věřících; je konec laciné slávy a soběstačnosti, je třeba podati výkon, který snese odbornou kritiku. Není pochyby, že se tím zvýší technická i umělecká úroveň takového sboru a že překonané obtíže budou podnětem k hledání ještě vyšších úkolů a cílů.

Posledním článkem v řetěze našich tužeb bude, aby představitelé našeho duchovního a uměleckého světa byli poučeni o důležitosti duchovní hudby. Jsou kněžské semináře, v nichž se dávají kursy z architektury se zvláštním zřetelem ke stylu chrámovému, proč tedy by se tam kromě rituálního zpěvu neměly konati přednášky o rozličných údobích chrámového zpěvu, a to s praktickými ukázkami (pomocí gramofonních desek)? Totéž by se měla zavést na konservatořích, nejenom ovšem pro žáky varhanického oddělení, nýbrž pro celý ústav, poněvadž duchovní hudba jakožto nejvyšší projev hudebně umělecké spirituality je podstatnou složkou hudebního vzdělání. Že by tím získali zejména skladatelé a že by to bylo k prohloubení naší původní tvorby, je zcela jasno. I zde platí slovo Písma, že duch obživuje a litera zabíjí.

Než uzavřeme toto pojednání, řekněme ještě několik slov o tom, jak se duchovní hudba pěstovati nemá. Jde nám především o duchovní hudbu liturgickou, jež právě tím, že nebývá vystavena posudkům odborné kritiky, se stává obětí různých přehmatů. Vínou na tom má jednak neznalost liturgických předpisů, jednak nedostatek vkusu a pohříchu i lidská pýcha nebo marnivost.

Jedním z nejčastějších nešvarů je vkládání českých vložek do latinských částek při zpívané mši svaté. Za důvod tu bývá uváděna neznalost latiny u posluchačstva; ale zapomíná se při tom na mnohem větší závady, jež tím vznikají. Nejprve se tím ruší řád, jehož je třeba dbáti při všech bohoslužebných úkonech, a tedy tím více

při mši svaté, jež je vrcholem veškeré liturgie, takže sebedmenší přestupky proti pravidlům nabývají tu velké závažnosti. Je tudíž znakem povrchnosti a nedbalosti, dovoluje-li si kdo něco měnit na platných normách, v daném případě na zákazu zpívati jinak než v řeči latinské. Ostatně co má být lidu k povzbuzení, může se obrátit v pohoršení a v příčinu rozbroje, schází-li se v témž kostele několik národností a dovolává-li se každá z nich oprávnění zpívati ve svém jazyku. Universálnost latiny dává možnost katolíkům kdekoli na světě obcovati mši svaté ve stejné formě a slyšeti tytéž zpěvy jako v své domovině. Jest si třeba také uvědomiti, že kněz nekoná svatou Obět jen jménem těch, kteří jsou přítomni, nýbrž jménem všeho vykoupeného lidstva, jehož jednotnost ve víře se projevuje jednotností liturgické mluvy.

LIDOVÝ ZPĚV V CHRÁMĚ

Otázka lidového zpěvu v chrámě je u nás mnohem palčivější než v jiných zemích. Tak na př. v románských zemích zpívá lid bez zvláštního úsilí nebo nucení chorální ordinariem při mši svaté a odpovídá sboru na kruchtě při zpěvu nešporních žalmů. Zná též řadu motet k sv. požehnáni, takže podíl lidu na liturgických obřadech je tam mnohem větší než v zemích, kde jazykové kořeny lidové mluvy ani zdaleka nepřipomínají jazykových kořenů latinských. Duchovní písně zpívané řečí lidovou tedy mají menší důležitost a jsou rázu více méně příležitostného.

Jak zcela jinak tomu je u nás. Nemůžeme-li náš prostý člověk vyjádřiti své vroucí city duchovní písní, žije jen napolovic a je vlastně zkracován ve svém podílu na duchovních statcích Církve. Naše duchovenstvo to dobře cítí, a proto boje vedené o přijetí toho nebo onoho kancionálu jsou tak úporné. „Kdo zpívá, modlí se dvojnásob,“ praví sv. Augustin, a kdo by tvrdil, že našemu národu není potřebí desateronásobné modlitby k tomu, aby ožil náboženským duchem svých předků?

Lidový zpěv je mocnou pákou našeho duchovního života a má o něj pečovati každý katolický křesťan. Také je třeba uznati, že v některých krajích zpívá opravdu celý kostel a že tu jsou velmi utěšené výsledky. Kvantitativně si nelze přát lepšího úspěchu, jest však tomu tak i ve smyslu jakosti zpívaných písní?

Třebas se zdá, že v oboru skladebném není nic snazšího než napsati kostelní píseň, zkušenost nás učí, že složití krásnou duchovní píseň je mnohdy těžší než napsati dlouhou symfonickou skladbu. Vždyť u chrámové písně jde o to, směstnati do několika taktů maximum hudebního umění a duchovní inspirace, jde o mistrovský kousek, který se zdaří úplně jen málokdy, a probíráme-li si známé písně, opravdu jich zbude jen málo, pramáličko, abychom o nich mohli říci, že

jsou v každém smyslu dokonalé.

Což je něco snadného napsati krátkou melodií, pokud možno rytmicky jednoduchou a intonačně přístupnou, ale tak muzikálně zhuštěnou, aby zabrala zpívajícího až do základů jeho duchovního bytí? A nesmí to být nic libivého, žádný laciný úspěch, nýbrž čirý drahokam, který by odolal vlnám časů a myšlenkových proměn!

Jak jsme se již zmínili, neměly by staročeské nebo i barokní duchovní písně chyběti na koncertech pěveckých sborů. Když se nikdo nepozastavuje nad tím, že se takový Beethoven modlí v adagiu některého svého kvartetu, proč by mělo rušiti nebo dokonce znehodnocovati naše koncerty, když by se do první, vážné části programu, zařadily duchovní skladby? Beztak nás už po mnoho desetiletí laicisace komorních i symfonických koncertů obírala o možnost poslechnouti si tolik krásných věcí jen proto, že byly rázu vysloveně náboženského. Rozpolcenost moderního člověka ve veřejného agnostika a soukromého křesťana dosud, bohužel, otravuje náš kulturní život.

Pěstění duchovní písně v koncertní síni by se prohloubily a zpestřily programy našich produkcí a doplnily by se znalostí obecnstva, mělo by to však i ten blahodárny účinek, že by český člověk, moha se jinde vyzpívati v řeči národní, zatoužil v chrámě po zpěvu čistě liturgickém. Vždyť si nemůžeme zastírat, že lidové písně nejsou při slavných bohoslužbách dovoleny a že je kromě toho neslohové porušovati vyhraněné formy liturgických obřadů. Užíváním latiny při obřadech zdůrazňuje Církev svou nadnárodnost, dociluje vzácné jednoty a pokračuje v kulturní tradici celé Evropy, jejíž vzdělanost byla založena latinskými universitami.

Duchovní lidová píseň však nepatří jen do chrámu nebo do koncertní síně, její nejvlastnější místo je v rodině a tam by v prvé řadě měla ožiti, abychom vstávající i lehající chválili svého Tvůrce a Pána. Byl by to také návrat k odvěké tradici našich předků, neboť hudební památky dosvědčují, že se za starých zlatých dob zpívalo celý den. Pak ovšem nikoho nemusilo pohoršovati, že si Církev na hodinu nebo dvě hodiny v týdně vyhrazuje zpívati toliko latinsky.

Bylo by nehorázným omylem se domnívati, že jsou-li staročeské duchovní písně nejkrásnější, není již potřebí nových a že komposice duchovních písní je uzavřenou kapitolou. Jako vítáme každou novou báseň z oboru náboženské lyriky, tak jsou nám vítány i nové duchovní písně. Vše opakováním zevšední, proto je potřebí nových písní, ovšem čím dál tím hodnotnějších.

Vyžaduje-li zvláštní pozornost lidový zpěv chrámový, snad ještě naléhavější potřebou je správná hra na varhany. Kdysi udržovali v lidu tradici dobrého zpěvu učitelé. Dnes je kruchtta nezajímá a také by tam mnoho nesvedli, proto hrají

na varhany lidé nedosti školení, namnoze velmi bídně. Jak tomu odpomoci?

Mezi lidem setkáváme se často se značnými talenty, ale není na venkově učitelů hudby, kteří by nadané hochy naučili hráti na varhany a seznámili je s prvky hudební theorie. Záleží na obětavosti farníků, aby schopné hudebníky dali vycvičiti, záleží však i na katolické inteligenci, aby jim v té snaze vycházela vstříc, zejména při dvouměsíčním prázdninovým pobytu na venkově, vždyť opravdu nadaným žákům dostačí několik měsíců, aby pak mohli náležitě vykonávati funkce venkovského varhaníka. Zaučí-li je p. farář do začátků latiny, jsou potom dosti vyzbrojeni k svému úřadu, jen ovšem s tou podmínkou, že si opatří příslušné hudebniny, aby doprovod nehyzdil zpěv a aby mezihry nebyly jakýmsi blábolním hudebním pomatence. Drží-li se věrně předloh, a připraví-li si pečlivě mezihry, může i venkovský varhaník dostáti velmi dobře svému úkolu.

ZÁVĚR

Duchovní hudba jako vrcholný projev hudebního umění má velmi důležité poslání a zavazuje k vážné odpovědnosti ty, kdož se jí věnují. Když je účastna bohoslužeb a stává se jednou z jejich podstatných složek, je podrobena liturgickým zákonům, řídící se zásadami vyslovenými v Motu proprio sv. Otce Pia X. Mimo bohoslužby není duchovní hudba vymezena žádnými přesnými normami, ale je potřebí, aby její duchovnost byla ryzí a opravdová. Ať při liturgickém úkonu či mimo něj budí co nejvyšší umělecké úrovně a technicky dokonalá.

Pravidla posvátné hudby jsme tu vyložili nejen k potřebě účinkujících, ale i pro všechny věřící, neboť mnozí tak rádi bez jakékoli kompetence vynášejí své úsudky o tom, co by se mělo či nemělo zpívati v kostele, a maří nebo ztěžují dobré snahy uvědomělých ředitelů kůrů.

Místo pošetilého kritisování a slabošského pesimismu uvažujme o tom, co sv. Otec Pius XI. praví na konci Konstituce o liturgii, gregoriánském zpěvu a posvátné hudbě z 20. prosince 1928:

„Dobře jsme si toho vědomi, že vše, co výše nařizujeme, vyžadovati bude veliké námahy a práce. Kdo by však nevěděl, jak mnohá díla nám zůstávají předkové, vytvořená s velikým uměním? Sebevětší překážky je nezastrašily, neboť byli naplněni pravou zbožností, duchem liturgie. A není divu, neboť co vyvěrá z vnitřního života, kterým žije Církev, převyšuje i nejdokonalější výkony světa. Překážky, které se přesvatému dílu stavějí v cestu, nesmějí odvahou biskupů a představených v Církvi podlomiti, nýbrž spíše povzbuditi a posílit.“

Otto Albert Tichý

O dobrou hudbu duchovní
vydal Vyšehrad, Praha 1940